

I SI JA NO PUC MÉS?

Barcelona, 19 de novembre de 1938

Feia molta estona que intentava tranquil·litzar-la. Sentia que els seus braços estaven esgotats de tant bressolar-la i no sabia què més fer perquè parés de plorar. Entre els plors de la Maria i el xivarri de fora, la Núria va sentir que s'obria la porta del carrer, lentament. Era l'Andreu, el seu estimat.

El soroll de les velles sabates de l'Andreu, arrossegant-se lentament per terra, va captar tota l'atenció de la Núria, i li va fer ignorar el plor de la seva filla i el soroll dels carrers de Gràcia. L'Andreu es va dirigir cap a la cuina, on eren elles. Va entrar i va caure rendit a la cadira, amb els ulls plorosos i la mirada perduda.

—No he aconseguit menjar per avui —va dir l'Andreu amb una veu fluixa i trencada.

—Podem aguantar fins demà al matí. Ja veuràs com trobarem alguna cosa a casa dels meus pares —va respondre la Núria.

—Podràs anar-hi tu? Se'm remou tot només de pensar que una part de la meva família dona suport als feixistes...

La Núria va assentir amb un mig somriure, intentant que l'ambient s'asserenés, tot i que per a ella tampoc era gens agradable que a casa seva defensessin els ideals que els havien dut a la misèria.

Aquell dia, havent dinat, la Núria alletava la Maria mentre contemplava el cel a través de la finestra, intentant oblidar per un moment aquell turment. Uns cops de porta i uns crits la van fer tornar a la realitat.

—Núria! Agafa el que sigui imprescindible, que marxem! Afanya't! De seguida!
—va cridar l'Andreu, alhora que arreplegava quatre joies de la seva difunta mare i les guardava al sarró, juntament amb els quatre duros que els quedaven.

Tarragona havia caigut i l'exili s'havia convertit en l'única opció. Marxaven cap a Argelers amb la resta de camarades. Soldats, civils, homes, dones, mainada, gent gran; tots sabien que si es quedaven, la mort era segura.

La Núria no s'ho va pensar dues vegades, es va lligar la nena a l'esquena, va agafar una maleta i va posar-hi el pa que els quedava del dia anterior, un grapat de fruits

secs, aigua, una muda i l'única fotografia que tenia d'ells tres. Ja ho tenien tot. S'enduien una maleta i creien que deixaven enrere la guerra i el patiment.

Sant Pau de Segúries, 28 de gener de 1939

Encara no havia despuntat el dia que ja ens preparàvem per reprendre el camí. Ens dirigiríem cap a Camprodon, seguint altres grups de gent atemorida, que es formaven i desfeien pel camí. El terra estava glaçat, les muntanyes que ens esperaven estaven completament nevades, feia molt fred i estàvem congelats. M'havia passat la nit evitant tancar els ulls, atemorida per no poder protegir la Maria d'aquelles esfereïdores temperatures.

Abrigats amb les mantes, l'Andreu portava la maleta i jo carregava la Maria, embolcallada amb la jaqueta de pana del seu pare. Tot i això, els seus plors i tremolors no cessaven. Jo tenia por que se'm tallés la llet i no la pogués alimentar. Nosaltres podíem aguantar amb el poc menjar que havíem aconseguit, però la Maria, amb tan sols tres mesos, no.

Estàvem arribant a Camprodon i el camí sortia del bosc. Vam sentir trets. Ens vam tirar tots a terra. No sabíem d'on venien ni on anaven. Vaig notar com el pit se m'encongia. Semblava que se'm trenquessin les costelles. Em tremolava tot el cos; no el podia controlar. No podia pensar en res. La por m'havia dominat, m'havia fet presonera. Van ser els plors de la Maria que em van fer tornar en si. A partir d'aquell moment, un silenci absolut va ser el nostre més fidel acompanyant fins al coll d'Ares.

Va començar a nevar. El vent era insuportable. Tenia la pell de la cara tallada i em costava mantenir els ulls oberts. Tenia els peus xops i congelats; no me'ls sentia. La manta cada vegada pesava més. La meua esquena no ho suportava. Les cames em fallaven, i quan les sentia, només sentia dolor. La idea de no poder arribar em voltava pel cap i no em deixava viure. Si no moria pel fred, moriria d'un tret. I si no, per l'esgotament. I a la Maria només podria salvar-la l'Andreu. Jo ja estava acabada.

Passat Molló, la cua de milers de persones avançava molt a poc a poc. En arribar al coll d'Ares hi havia els gendarmes, que confiscaven l'armament i escorcollaven tothom. Sentia que mai havia estat tan a prop i tan lluny de la frontera, de la llibertat; la tenia allà mateix. Ens faltava molt poc per arribar-hi, però la lentitud amb què avançàvem em desesperava. Necessitava creuar la frontera immediatament. No podia

esperar més; tant de patiment per arribar en aquell punt i ara que hi era el temps s'havia aturat.

Argelers, 8 de febrer de 1939

Vam baixar dels camions, després d'hores que semblaven inacabables, i els gendarmes ens van fer caminar cap a una gran platja que semblava deserta, envoltada per un filferro espinós i amb una porta gegant. Ens hi van fer entrar. Havíem arribat? On era allò que ens havien explicat? On eren aquell pa i aquell aixopluc? No em podia creure el que veia. Tot eren preguntes sense resposta. Aquelles condicions eren inhumanes. Era impossible aguantar sense menjar, sense aigua i amb aquell vent al ras. Era impossible sobreviure.

Estava exhausta, derrotada, feia dies que caminàvem sense menjar gairebé res, amb unes temperatures insuportables, veient que la gent queia a mig camí; gent gran, ferits, malalts, i la Maria s'estava aprimant. Tot era un desastre. Aquella platja era l'última cosa que m'esperava. Era una punyalada per l'esquena. L'esperança que m'havia fet arribar fins allà havia desaparegut. Ja no em quedava res. M'equivocava: no havia deixat la guerra ni el patiment enrere.

Feia hores que l'Andreu havia anat cap a la porta, on hi havia el camió dels guàrdies, a demanar menjar, i encara no havia tornat. Així que vaig anar a buscar-lo. I sí, el vaig trobar, estirat a terra, mort, amb la cara coberta de sang. Vaig quedar glaçada. No podia ni plorar. No podia ser veritat. El meu amor, el meu company, el pare de la meua filla, estava mort.

La Maria plorava desconsoladament. Em vaig tapar amb les dues mantes per alletar-la i donar-li una mica d'escalfor. Em xuclava i mossegava el mugró com no ho havia fet mai. Estrenyia fort els punys contra el meu pit. No en sortia llet; se m'havia tallat.

Platja d'Argelers, un dia de març de 1939

La Núria va aixecar la mirada. Tot el que veia eren penúries; a la sorra només hi havia gent desesperada, malferits, malalts i algun mort. L'Andreu també estava mort, l'havien assassinat. Ella ja no tenia llet. Estava sola amb la Maria, sense res. No hi havia esperança. Res li donava forces per continuar.

La Maria, plorant, va començar a tossir i a ofegar-se. Li costava respirar. La Núria ho va tenir clar. No permetria que la seva filla patís ni un minut més, i ella tampoc. Es va

treure les mantes de sobre i, amb la mirada perduda, es va dirigir cap al mar amb els peus descalços i ensangonats. Duia la Maria en braços i, entre els mocs i les llàgrimes, notava la seva respiració al coll. L'abraçava tan fort com podia i sentia els seus batecs. L'aigua li mullava els peus, i una sensació d'alleujament l'animava a continuar; li donava aquella esperança que havia perdut. Li mullava els genolls. Estava glaçada. Mil vidres l'estaven travessant, però no l'aturaven. L'aigua al melic la va insensibilitzar: el seu cos es mostrava indiferent davant d'aquelles gèlides temperatures.

De cop, una onada li va fer perdre l'equilibri.

Ona Peracaula Martínez